

BOŻENA GROCHOLSKA
Politechnika Wrocławska
Biblioteka Główna
i Ośrodek Informacji Naukowo-Technicznej

Główna i drugoplanowa rola Biblioteki Politechniki Wrocławskiej

Biblioteki naukowe, mają jednoznacznie określoną funkcję i zadania, ale nieustannie rozszerzają zakres swoich prace, ponieważ współczesne bibliotekarstwo ukierunkowane jest na użytkownika, to też biblioteki po wnikliwych analizach rozszerzają swoją ofertę.

Do zobrazowania zakresu i rodzaju zadań biblioteki naukowej można posłużyć się przykładem Biblioteki Głównej Politechniki i Ośrodka Informacji Naukowo-Technicznej Wrocławskiej.

W zakres zadań Biblioteki wpisane są: usługi biblioteczno-informacyjne, kursy, szkolenia, praktyki, a także stale i okazjonalne prace na rzecz środowiska.

Jedno z podstawowych zadań każdej biblioteki, to udostępnianie. Rozwój sieci (World Wide Web – WWW), stworzył alternatywny z tradycyjnym dostęp do Biblioteki, nie tylko informacyjnie, ale poprzez usługi multimedialne – transfer zbiorów w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej.

Biblioteka specjalizuje się w szczególnych zadaniach i do nich należy prowadzenie Punktu Informacji Normalizacyjnej, kursów dotyczących czasopism elektronicznych. Inne prace na rzecz regionu, to uczestnictwo w Dolnośląskim Festiwalu Nauki, targach edukacyjnych, a także aktywny udział w konferencjach (również niebibliotecznych – KK KOWBAN, czyli Komputerowe wspomaganie badań naukowych), praca w redakcji EBIB.

Biblioteka Główna Politechniki Wrocławskiej, jak każda z bibliotek naukowych ma ustawowo jednoznacznie określone funkcje, czyli udostępnianie materiałów bibliotecznych i zasobów informacyjnych niezbędnych do prowadzenia dydaktyki i badań naukowych.

W strukturze organizacyjnej polskich bibliotek akademickich główne procesy to: gromadzenie, opracowanie, udostępnianie oraz działalność informacyjna, jednak każda z bibliotek modyfikuje ów schemat do typu zadań, które ma spełniać.

Zaczynając od gromadzenia, Biblioteka Politechniki uwzględnia przede wszystkim profil uczelni i jej potrzeby. Rozwój dyscyplin naukowych, powstawanie nowych kierunków, wpływają na gromadzenie potrzebnych w kształceniu materiałów. Ponadto w polityce powiększania kolekcji niezbędne jest kierowanie się oczekiwaniem, potrzebą i aspiracjami użytkownika. Uznając użytkownika za postać centralną, istnieje konieczność doskonalenia form i strategii działania, dlatego w ostatnich latach przeprowadzane

były liczne ankiety wśród użytkowników, a wnioski po wnikliwej analizie, wpływały niejednokrotnie na modernizację pracy.

Do kształtowania wzorca wzbogacania kolekcji bibliotek, konieczne jest wymiana doświadczeń, która pozwala na doskonalenie optymalnego rozwiązania, dlatego Biblioteka Główna Politechniki Wrocławskiej w 2005 roku, ponownie po pięciu latach, zorganizowała kolejne ogólnopolskie spotkanie – *II Seminarium – Gromadzenie zbiorów-sztuka wyboru*, które, jak możemy przeczytać we wstępie miało określony cel:

„Intencjonalnie roboczy charakter organizatorzy starają się osiągnąć, poddając wnikliwej analizie i ocenie poszczególne funkcje modułów gromadzenia w wybranych, zintegrowanych systemach bibliotecznych, a także wskazując na możliwości i konieczność ich rozwoju i dostosowania do zmieniających się potrzeb i rosnących oczekiwań ze strony użytkowników”.¹

Pracownicy naukowcy i studenci Politechniki Wrocławskiej mają również wpływ na powiększenie kolekcji Biblioteki, ponieważ mogą zgłaszać propozycje zakupu, literatury tradycyjnej i wirtualnej poprzez umożliwienie udziału w testowaniu baz czasopism elektronicznych.

Współpracę z użytkownikami bibliotekarze wykazują w różny sposób, zaczynając od informacji o kolekcji w katalogu dostępnym on-line. Może warto przypomnieć, że pierwszy katalog komputerowy udostępniono, choć jeszcze eksperymentalnie, w Bibliotece Głównej Politechniki Wrocławskiej w 1986 roku. Monitory współpracowały wówczas z maszyną cyfrową RIAD-32. Katalog obejmował 46 448 rekordów książek znajdujących się w zbiorach od 1978 roku.

Znaczącym dla rozwoju katalogu Biblioteki był 1993 rok; dokonano wówczas konwersji danych do Komputerowego Zintegrowanego Systemu Bibliotecznego APIN, który był rodzimym produktem informatyków Biblioteki Głównej Politechniki Wrocławskiej. Integralną częścią systemu był moduł wyszukiwania OPAC.²

W 2002 roku dokonano konwersji do nowego systemu, z APIN-a do Aleph-a, a kolejna zmiana nastąpiła w kwietniu 2006 roku i katalog Biblioteki udostępniony jest aktualnie pod adresem: <http://aleph.bg.pwr.wroc.pl>.

Nabytki opracowywane są centralnie niezależnie, w której z bibliotek Politechniki Wrocławskiej będą zlokalizowane, dlatego katalog jest pełnym źródłem informacji o zbiorach.

Wydawać się może, że w zakresie udostępniania zbiorów niewiele można wnieść udoskonaleń, ale analiza dotychczasowej praktyki, również pozwala na dalsze usprawnienia w pracy.

W celu stworzenia optymalnych warunków do wykorzystania zbiorów audialnych i audiowizualnych użytkownicy mogą korzystać ze specjalnie do tego dostosowanej czytelni multimedialnej.

¹ D. Dudziak: *Omówienie ankiety*. W: *II Seminarium „Gromadzenie zbiorów-sztuka wyboru”*. Wrocław, 23-24 czerwca 2005 [online] [dostęp 16.06.2006]. Dostępny w Internecie: <http://ebib.oss.wroc.pl/mat-konf/grom2/dudziak.php>

² D. Klesta, I. Statkiewicz: *Zintegrowany System Mikrokomputerowy Automatyzacji Biblioteki APIN. Konwersacyjne wyszukiwanie informacji w bazach systemu APIN. Instrukcja, Raporty BG i OINT 1994 Seria SPR nr 198*, s. 3

Innym ważny element, to automatyczne powiadamianie przez pocztę e-mailową o zbliżającym się terminie zwrotu książki (dwustopniowo – przed upływem dziesięciu i trzech dni).

Zmieniająca się technologia stwarza nowe możliwości do wskazywania źródeł informacji i udostępniania zbiorów.

Dolnośląska Biblioteka Cyfrowa (<http://www.dbc.wroc.pl/dlibra>), jest przykładem wykorzystania Internetu do rozszerzenia transferu zbiorów. Sukcesywnie dygitalizując kolekcję, umożliwia się użytkownikom dostęp on-line do pełnych tekstów zasobów cyfrowych: podręczników, skryptów oraz monografii Politechniki Wrocławskiej, a także zbiorów sprzed 1949 roku. Statystyka potwierdza trafność tego przedsięwzięcia, gdyż od 24 listopada 2004 roku do 16 maja 2006 z cyfrowych zasobów skorzystało 581 564 osób.

Pracownicy Biblioteki Politechniki nie ograniczają się jednak do głównych zadań ustawowo określonych.

Jak w każdej instytucji, również w Bibliotece Głównej Politechniki Wrocławskiej istnieje grupa osób, które swoim zaangażowaniem wykazują aktywność w dużym stopniu wykraczającą poza zakres podstawowych bibliotekarskich prac i obowiązków.

Kreatywność bibliotekarzy wyraża się w reprezentowaniu Biblioteki, a tym samym uczelni, w regionie, na forum ogólnopolskim a także zagranicznym.

A oto kilka szczegółów, o niektórych działaniach pracowników Biblioteki.

Od wielu lat zespół pracowników Biblioteki organizuje ogólnopolskie kursy dotyczące czasopism elektronicznych. Warsztaty prowadzi wyspecjalizowana kadra.

Uczestnikami są bibliotekarze różnych typów placówek bibliotecznych, nauczyciele, pracownicy informacji, a także osoby związane z zarządzaniem i marketingiem, oraz pracownicy samorządów lokalnych.

W programie szkolenia są m.in. zagadnienia dotyczące zasad zakupu czasopism elektronicznych, wszelkich formalnych spraw związanych z dostępem do nich, nabywanie umiejętności w wyszukiwaniu artykułów, również poznawanie nowych trendów (Open Access).

Inne szczególne zadania, w których specjalizuje się Biblioteka, to prowadzenie Punktu Informacji Normalizacyjnej (PIN), autoryzowany przez Polski Komitet Normalizacyjny. PIN spełnia bardzo ważną rolę w regionie. Prowadzi pełną obsługę użytkowników w zakresie informacji normalizacyjnej i sprzedaży produktów.

Od ośmiu lat na Dolnym Śląsku wrocławskie środowisko akademickie zaprasza młodzież i ich rodziny do świętowania nauki, organizując we wrześniu Dolnośląski Festiwal Nauki. Biblioteka Główna Politechniki Wrocławskiej włącza się od lat do programu festiwalu. Przykładem może być projekt zrealizowany w 2005 roku pt. *Od druku do e-book-ów. Biblioteka Cyfrowa*, w którym Gościom pokazano, że obok tradycyjnych można korzystać z cyfrowych zasobów biblioteki. Przygotowano wystawę starych XVIII i XIX-wiecznych kunsztownie wydanych książek. Ekspozycja zabytków piśmiennictwa była wstępem do prezentacji poszczególnych etapów tworzenia z nich zasobów cyfrowych w Bibliotece.

W ten sposób młodzież mogła zobaczyć, jakimi narzędziami i przy pomocy, jakiego oprogramowania powstaje kolekcja e-książek.

Gośćmi naszymi byli gimnazjaliści i licealiści nie tylko z Wrocławia i województwa dolnośląskiego. W prezentacji uczestniczyło ponad 600 osób, a wystawę zwiedziło znacznie więcej osób. Oprawę plastyczną stanowiły obrazy rozwieszane w sali wystawowej, namalowane przez pracownicę Biblioteki (<http://ebib.oss.wroc.pl/2005/67/grocholska.php>).³

Wrocławskie Towarzystwo Naukowe pod auspicjami Ministerstwa Nauki i Informatyzacji od 1994 roku organizuje konferencje KK KOWBAN, czyli Komputerowe wspomaganie badań naukowych, od początku Biblioteka Główna reprezentowana jest z aktywnym udziałem pracowników.

Każdego roku we Wrocławiu odbywają się targi edukacyjne (TARED), Biblioteka Politechniki Wrocławskiej z powodzeniem uczestniczy w ważnych dla młodzieży spotkaniach.

W ten sposób młodzi ludzie mogą poznać nie tylko przyszłą szkołę, ale też Bibliotekę, z której będą mogli korzystać w czasie studiów.

Inne zajęcia pracowników Biblioteki to praca w redakcji EBIB; prowadzenie zajęć dydaktycznych w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego, w Podyplomowym Studium Dziennikarskim na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu.

Ponadto w Bibliotece w ciągu całego roku prowadzone są kursy wyszukiwania w katalogu komputerowym, w bazach danych, czasopismach elektronicznych.

Inne prace wykonywane w bibliotece:

- praktyki studenckie,
- organizowanie targów książki,
- udział w konferencjach krajowych i zagranicznych,
- publikowanie w czasopismach naukowych i popularno-naukowych,
- udział w jury ogólnopolskiego konkursu na najlepszą stronę www biblioteki,
- wystawy okolicznościowe.

Każda z tych form działalności wymaga profesjonalnego opracowania, tak od strony formalnej, jak i praktycznej.

Biblioteka, choć jest instytucją non-profit, podlega podobnym zasadom rynkowym, jak inne firmy, więc w swojej działalności uwzględnia wszystkie elementy związane z funkcjonowaniem, łącznie z marketingiem, promocją i public relations. Jednak istotne jest, jaki marketing, jaka promocja? To jeszcze jeden argument przemawiający za koniecznością perfekcyjnego wykonywania poszczególnych zadań, które Biblioteka realizuje.

Przykładów, które wskazują na szeroki zakres różnych ról bibliotekarzy, a tym samym Biblioteki, można przytoczyć znacznie więcej. Każda dodatkowa praca promuje Bibliotekę, o ponadto ma walor kształcący.

³ B. Grocholska: *Stapam po chmurach*, Biuletyn EBIB [online] 2005 nr 6 [dostęp 16.06.2006]. Dostępny w Internecie: <http://ebib.oss.wroc.pl/2005/67/grocholska.php>

Do każdej z ról bibliotekarze muszą się przygotować, nieustannie doskonalić warsztat, umiejętnie przystosować do środowiska, w którym funkcjonują. Nie można wykonywać swoich obowiązków bez rozpoznania zmian, jakie zachodzą w otoczeniu. Własne, odrębne od standardowych działań pomysły bibliotekarzy, autoedukacja, umiejętne inspirowanie sprawiają, iż pełnią oni rolę kreatora i stymulują tym samym pozostałych pracowników.

Wszystkie zadania wykonywane w Bibliotece tworzą jej wizerunek i są także wizytówką Politechniki Wrocławskiej.

Bibliografia

1. Dudziak D.: *Omówienie ankiety*. W: II Seminarium „Gromadzenie zbiorów-sztuka wyboru”. Wrocław, 23 – 24 czerwca 2005 [online] [dostęp 16.06.2006]. Dostępny w Internecie: <http://ebib.oss.wroc.pl/matkonf/grom2/dudziak.php>
2. Grocholska, B.: *Stapam po chmurach*, Biuletyn EBIB [online] 2005 nr 6 [dostęp 16.06.2006]. Dostępny w Internecie: <http://ebib.oss.wroc.pl/2005/67/grocholska.php>
3. Klesta D., Statkiewicz I.: *Zintegrowany System Mikrokomputerowy Automatyzacji Biblioteki APIN. Konwersacyjne wyszukiwanie informacji w bazach systemu APIN. Instrukcja, Raporty BG i OINT 1994 Seria SPR nr 198*, s. 3

Main Library of Wroclaw University of Technology as a Research Library Playing a Main and a Supporting Role

Research libraries have explicitly determined tasks and functions but continuously extend their activities because contemporary librarianship is definitely user-oriented. To examine the range of services as well as the nature of research library tasks we take into consideration an example of Main Library and Scientific Centre of Wroclaw University of Technology. The Library has various tasks: it provides courses, traineeship for librarians and students as well as fixed and incidental information service to research organizations and to technical and industrial bodies within Poland.

The development of World Wide Web has made essential support for resource-based learning go far beyond the providing of resources. The alternative to traditional access to library resources is digital collection in Dolnoslaska Digital Library. The Main Library provides also information on standards not only for the students and the staff but also for the Lower Silesia community. The librarians carry on all Poland courses – Electronic Journals. Also other activities for our province aim at participating Lower Silesia Educational Festival, Educational Fair, conferences and preparing Electronic Library (EBIB)-a digital non-profit issue of the Polish Librarians Association; the last one serves for world wide community.